

آیت الله مدرس؛ فریادگر استقلال و آزادی

دهم آذر سالروز شهادت آیت الله سید حسن مدرس، روز مجلس نام گذاری شد، روحانی سیاست مداری که با جسارت و شجاعت بی نظیر در مجلس به دفاع از حقوق ملت در برابر حکومت استبدادی پرداخت و توانست در راه استقلال کشور گام های موثری در سنگر مجلس بردارد.

دهم آذر سالروز شهادت آیت الله سید حسن مدرس، روز مجلس نام گذاری شد، روحانی سیاست مداری که با جسارت و شجاعت بی نظیر در مجلس به دفاع از حقوق ملت در برابر حکومت استبدادی پرداخت و توانست در راه استقلال کشور گام های موثری در سنگر مجلس بردارد.

سید حسن مدرس در 1249 هجری خورشیدی در روستای سرابه واقع در اردستان از توابع اصفهان دیده به جهان گشود. پدرش، او را در 6 سالگی به شهرضا (قمشه) نزد پدر بزرگش میر عبدالباقی فرستاد و در این دوره با آموزش های پدر بزرگ گام در راه علم و تقوا نهاد و تحصیلات ابتدایی را در شهر خود گذراند.

آیت الله مدرس در 16 سالگی برپایه وصیت پدر بزرگش برای ادامه ی تحصیل به حوزه علمیه علوم اسلامی اصفهان رفت و 13 سال در این شهر به تحصیل همت گماشت.

او در اصفهان از محضر استادانی مانند میرزا عبدالعلی هرنندی، ملا محمد کاشی، میرزا جهانگیرخان قشقایی و... بهره برد و برای ادامه ی تحصیل به نجف اشرف و نزد آیت الله میرزای شیرازی رفت و تا درجه ی اجتهاد به تحصیل ادامه داد.

آیت الله مدرس در نجف با سید محمد صادق طباطبایی، شیخ عبدالکریم حایری و سید مصطفی کاشانی ارتباط نزدیکی داشت و پس از هفت سال زندگی در این شهر و تحصیل علم به اصفهان بازگشت.

آغاز فعالیت سیاسی آیت الله مدرس هم زمان با نهضت مشروطه در ایران و عضویت در انجمن ایالتی اصفهان بود. او در 1289 هجری خورشیدی، برای دوره ی دوم مجلس قانون گذاری انتخاب و بیش از پیش به عنوان یک چهره ی سیاسی در میان مردم شناخته شد.

آیت الله سید حسن مدرس در فعالیت های سیاسی و به ویژه به عنوان نماینده مردم در مجلس همواره در راه حفظ استقلال کشور و جاری ساختن مبانی اسلام در کشور تلاش کرد و به مخالفت با قرارداد 1919 میان وثوق الدوله و انگلیس برخاست و اجازه نداد ایران میان کشورهای بیگانه تقسیم شود.

او همراه با بسیاری از مبارزان آزادی خواه، پس از کودتای رضاخان در سوم اسفند 1299 هجری خورشیدی، تا پایان کابینه ی سید ضیاءالدین طباطبایی زندانی بود و با آزادی از زندان در مجلس چهارم به عنوان نماینده ی مردم تهران انتخاب شد. در این دوره، او نایب رییس و رهبر اکثریت مجلس بود.

هم زمان با تغییر سلسله ی قاجاریه، دوره ی پنجم مجلس در 1302 هجری خورشیدی گشایش یافت. آیت الله مدرس رهبری اقلیت را در این دوره بر عهده گرفت و به استیضاح رضاخان وزیر سردار سپه پرداخت. اما رضا خان در نهایت توانست با فریب و نیرنگ به حکومت برسد.

هنگامی که آیت الله مدرس در هفتم آبان 1305 هجری خورشیدی از کوچه ای در تهران عبور می کرد. ماموران دولتی به طرف او گلوله ای شلیک و وی را زخمی کردند.

رضاخان از روشنگری ها و مبارزه های آیت الله مدرس به ستوه آمده بود. ابتدا وی را خانه نشین و سپس در شانزدهم مهر

1307 هجری خورشیدی او را دستگیر و به دامغان، مشهد و سپس به خواف تبعید کرد.

سرانجام به دستور رضاخان، آیت الله مدرس در دهم آذر 1316 هجری خورشیدی به شهادت رسید و پیکر او را مخفیانه به خاک سپردند. پس از خروج رضاخان از ایران در 1320 هجری خورشیدی، قبر مدرس شناسایی شد، آرامگاه او اکنون در شهر کاشمر واقع است.

مجلس شورای اسلامی در بیست و سوم تیر 1372 هجری خورشیدی، به مناسبت سالروز شهادت آیت الله سید حسن مدرس، دهم آذر ماه را «روز مجلس» نام گذاری کرد.

امام خمینی درباره شخصیت مدرس و مبارزات او فرمود: «...در واقع شهید بزرگ ما مرحوم مدرس که القاب برای او کوتاه و کوچک است، ستاره درخشانی بود بر تارک کشوری که از ظلم و جور رضاشاهی تاریک می نمود و تا کسی آن زمان را درک نکرده باشد ارزش این شخصیت عالی مقام را نمی تواند درک کند. ملت ما مرهون خدمات و فداکاری های او است و اینک با سربلندی از بین ما رفته، بر ما است که ابعاد روحی و بینش سیاسی - اعتقادی او را هر چه بهتر بشناسیم ...»

پژوهشگر گروه اطلاع رسانی ایرنا به مناسبت سالروز شهادت آیت الله سید حسن مدرس و روز مجلس به گفتگو با حشمت الله فلاحت پیشه نماینده ی پیشین مجلس شورای اسلامی و عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی پرداخته است.

استاد دانشگاه علامه طباطبائی درباره ی شکل گیری مجلس در ایران گفت: یکی از دلایلی که شهید مدرس را نماد مجلس آزاد و سالم در ایران می دانند، شجاعت و تعهد وی در ایفای وظیفه ی خطیر نمایندگی است. ایرانی ها در بیشتر مسائل فکری و علمی نقش پیش قراول را در منطقه داشتند. در عرصه ی پارلمانی نیز با نهضت مشروطه و مجلس شورای ملی این موضوع را نشان دادند که نخستین مجلس در میان کشورهای منطقه بود.

وی در ادامه بیان داشت: مجلس پس از شکل گیری و به تدریج در کوران تحولات و با توجه به شرایط منطقه، جهان و بلوغ سیاسی که ایرانی ها داشتند به نماد آزادی طلبی مردم و مشروطه خواهی تبدیل شد.

حشمت الله فلاحت پیشه درباره ی شخصیت آیت الله مدرس یادآور شد: نماینده هایی که از توان، عزم و اراده ی بیشتری بهره مند بودند، به عنوان ملجا آزادی ها و خواسته های به حق مردم معرفی شدند. شهید مدرس هم کسی بود که در این قالب عمل کرد و در مقابل زر و زور ایستادگی کرد و وظیفه ی نمایندگی خود را در تحول های مختلف انجام داد. مشروطه کردن هر چه بیشتر نظام قاجاری، تلاش برای محدود کردن قدرتی که با عنوان جمهوری شکل گرفته بود. او در زمان انتقال حکومت از دوره ی قاجاری به پهلوی، سعی کرد اگر در گذشته با نظام شاهی از راه مشروطه طلبی مبارزه کرده، در این دوره نیز در برابر نظام جدید که یک نظام استبدادی بود، ایستادگی کند.

این کارشناس مسائل سیاسی ضمن اشاره به رفتار و گفتار شهید مدرس تصریح کرد: با توجه به رفتار و گفتار شهید مدرس چند موضوع اصلی و مهم به ویژه در مجلس بر روی آن تاکید شده است. ایجاد آسایش و رفاه برای مردم کشور، ایجاد عدالت در جامعه، توجه به عمران و آبادی در کشور، حفظ یکپارچگی سرزمینی (تمامیت ارضی) ایران، اهمیت جایگاه اسلام در کشور و در مجلس، موضوع حاکمیت و استقلال کشور، تدوین سیاست خارجی کشور بر اساس منافع ملی از یک طرف و بر پایه ی دیانت اسلامی از طرف دیگر، مبارزه با بیگانه در صورت تعدی به کشور، تاکید بر روابط حسنه با تمامی کشورهای دنیا با توجه به نفی سلطه و مداخله نکردن در امور داخلی ایران است.

نماینده ی پیشین مجلس شورای اسلامی درباره ی اهمیت جایگاه مجلس در ایران بیان کرد: بر پایه روح قانون اساسی و بیانات امام خمینی (ره)، رهبر معظم انقلاب و دیگر مسوولان، مجلس در صدر همه ی امور است. جایگاه نماینده ی مجلس، نماد استقلال محسوب می شود، نمایندگان می توانند در همه ی امور مملکت نظر بدهند. در قبال مسائل کشور، قانون های عادی را به عنوان طرح بیان یا در قالب لوایح به عنوان پیشنهاد نظر خود را اعلام کنند. سوال از وزیران و رئیس جمهوری درباره ی مسائل اساسی کشور، نظارت بر حسن اجرای قانون بر عهده ی مجلس است.

من اعتقاد دارم که یک مجلس سالم و قوی به معنای یک کشور سالم و قوی است. چون در کشوری مثل جمهوری اسلامی ایران که در زمینه های مختلف دوره ی انتقال را می گذراند، نظارت به ویژه در حوزه های مدیریتی، اقتصادی و فرهنگی یک بحث اساسی است، مجلس سالم باید به جای قانون های دست و پاگیر، قوانین تسهیل کننده ی روند توسعه ی کشور تدوین کند. به جای نظارت سلیقه ای، یک نظام نظارتی قوی و پایدار و مقدس را شکل دهد.

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی با اشاره به وجود جناح بندی ها در مجلس و اهمیت منافع ملی تاکید کرد: در دنیا حزب و دموکراسی همزاد هستند. حزب ممکن است در یک کشور به معنای حزب و در ایران به معنای جناح باشد. ارتباط حزب و تکثرگرایی با منافع ملی باید رابطه ی وحدت در عین کثرت باشد. وحدت به منافع و امنیت ملی کشور برمی گردد یعنی هرگونه تکثری نباید امنیت و منافع ملی را در معرض خطر قرار دهد. کثرت به فعالیت سیاسی گفته می شود، به معنای اینکه سیاست مداران در داخل کشور بتوانند برنامه های خود را در قالب تشکل ها و احزاب با مردم در میان بگذارند و حتی گاهی دیدگاه های متفاوت را نیز در جامعه داشته باشیم. این وحدت در عین کثرت هم به پیشبرد دموکراسی در کشور و هم به پیشبرد امنیت و منافع ملی منجر می شود.

حشمت الله فلاحت پیشه درباره ی همکاری و هماهنگی دولت و مجلس در پیشرفت کشور بیان کرد: من به تجمیع انتخابات اعتقاد دارم. باید همه ی انتخابات ها هر چهار سال یک بار انجام شود تا با توجه به شرایط، سلیقه هایی که در کشور شکل می گیرند، بتوانند سامانه مدیریت را به دست بگیرند. یکی از مشکلاتی که وجود داشته، این است که گاهی اکثریت در مجلس و دولت با هم متفاوت هستند، این موضوع باعث می شود که بخش عمده ای از انرژی در مجلس و دولت هدر برود و همکاری میان این 2 نهاد کاهش یابد. در شرایط کنونی دولت و مجلس دارای سلیقه ی متفاوتی هستند ولی با این حال همکاری خوبی با هم دارند، در حال حاضر با توجه به سلیقه ی متفاوت دولت و مجلس، رابطه ی خوبی در این دوره وجود دارد. دلیل این موضوع را می توان به اجماع نخبگان در صدر دولت و مجلس اشاره کرد که تعامل خوبی را مشاهده می کنیم. به طور کلی می توان گفت با یک انتخاب تجمیع شده، همکاری دولت و مجلس به مراتب افزایش می یابد. استاد دانشگاه علامه طباطبائی با اشاره به جایگاه اعتدال و میانه روی در برابر افراط و تفریط اظهار داشت: اعتدال لازمه ی توسعه در کشور یعنی پرهیز از افراط و تفریط است. ما در گذشته آسیب های زیادی را از موضوع افراط و تفریط چه در داخل و چه در خارج خوردیم، در این زمینه نیز باید به قانون به عنوان مهم ترین شاخص اعتدال مراجعه کرد.

این استاد دانشگاه با اشاره به شخصیت شهید مدرس و ویژگی های یک نماینده گفت: نمایندگی نیازمند منطق و دقت در قانون نویسی و انعطاف در نظارت است. ما قوانین زیادی داریم ولی متأسفانه گاهی نوعی تباین و تلاقی در این قوانین مشاهده می شود. بیشتر مشکلاتی که برای مردم به وجود می آید ناشی از همین قوانین متکثر است. انعطاف در حوزه ی نظارت شرط اساسی و مهم است. هدف نظارت باید پیشبرد منافع ملی کشور باشد.

از: مجتبی شفیعی